

EMEK CEHENNEMİNİN ATEŞİNİN HARLANMASINA HAYIR!

Umar Karatepe
DİSK Basın Yayın ve Halkla İlişkiler
Dairesi Müdürü

Hakan Koçak
DİSK Koordinatörü

16 Nisan'da ülkemizin geleceğini belirleyecek çok önemli bir referanduma gidiyoruz. Bu referandum ülkenin geleceğini olduğu kadar, işçilerin de geleceğini etkileyecek. Üçte ikisi ücret gelirleriyle yaşayan, hızla işçileşen bir toplum için Anayasa değişikliği neler getirecek?

Öncelikle şu gerçeği aklımızdan çıkarmamamız gerekiyor: Demokrasinin ve emeğin haklarının gelişimi birbirinden bağımsız süreçler olarak değerlendirilemez. Ülkenin çoğunluğunun çıkarlarının, yani işçi sınıfının yer almadığı bir rejime demokrasi denmez. Tam da bu nedenle demokrasinin gelişmesi, emeğin haklarının gelişmesine bağlıdır. Öte yandan emeğin hakları da ancak demokrasi geliştikçe korunabilir ve geliştirilebilir.

16 Nisan'da referanduma sunulacak Anayasa değişikliği demokrasinin asgari şartlarını yok etmekte, emeğin en temel ihtiyaçlarını ve taleplerini yok saymaktadır. Bu değişiklik metninin işçilere ne vaat ettiğini biraz daha somutlamaya çalışalım.

Meclis'in, yargının ve hükümetin yetkilerini tek bir kişiye toplayan antidemokratik bir sistem, işçilerin haklarını ve hakları için mücadele olanaklarını daraltacaktır. Biraz daha somutlarsak, işçilerin hakları tek bir kişinin kararına bırakılacak; hakları meydanlarda, mahkemelerde, TBMM'de, grevlerde savunmak ve kazanmak zorlaşacaktır. OHAL ilan etme yetkisi olan bir tek adam yönetiminde, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının, düşünceyi ifade özgürlüğünün nasıl kısıtlandığına 8 aylık OHAL deneyimiyle fazlasıyla tanık olduk. Yeni Anayasa'da işçilerin grev yaparak haklarını savunması da OHAL koşullarında tek bir imzayla bir gecede yasaklanabilecektir.

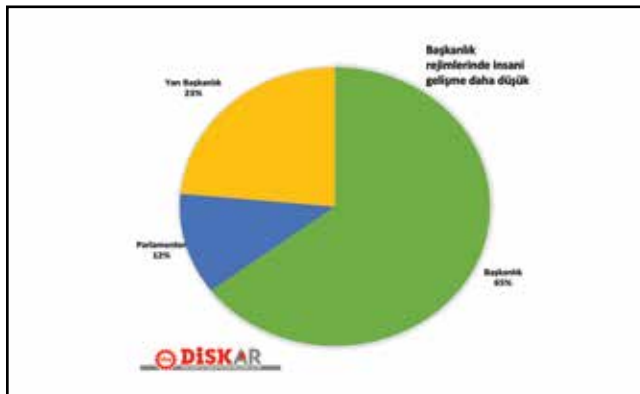
Öte yandan Meclis'in devre dışı bırakılması, emeğin haklarını daraltmaya yönelik birçok kararın, tam da propaganda

edildiği gibi "hızlı" bir biçimde alınmasını sağlayacaktır. Örneğin seçimlerden sonra hükümetin gündeminde kıdem tazminatının fona devir adı altında ortadan kaldırılması ve iş mahkemeleri yoluyla hak aramanın kısıtlanması bulunmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda kıdem tazminatı hakkını ortadan kaldırmaya yönelik girişimler, işçilerin alanlarda yürüttüğü etkili mücadele ile durdurulmuş; bu mücadele Meclis'te bulunan partiler ve vekiller üzerinde de ciddi bir etkide bulunmuş, dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik

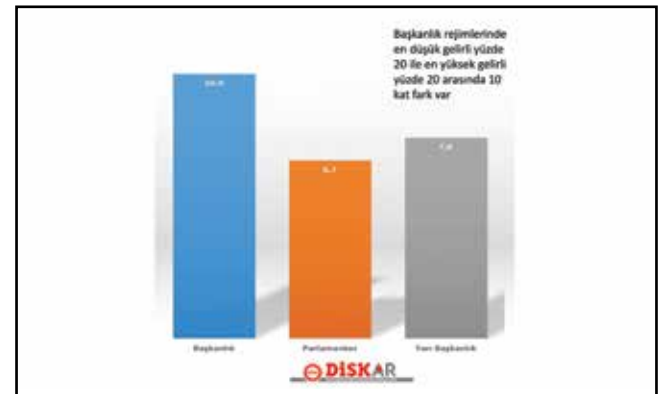
Bakanı bu düzenlemenin "Bir başka bahara" kaldığını duyurmuştu. Kıdem tazminatını ortadan kaldırmak için düşündükleri "bahar" yeni Anayasa ile ortaya konmaktadır. OHAL ilan etmiş tek adamın, tek imzayla bir gecede hem kıdem tazminatını hem de iş mahkemelerinde hak arama hakkını ortadan kaldırması mümkündür. Kısacası yeni Anayasa teklifi bir kişiye tek bir imzayla sendikaları kapatma, grevleri yasaklama, kıdem tazminatlarını kaldırma, toplu iş sözleşmelerini askıya alma, haklarını bile ödemediği işten atma yetkisi vermektedir.

Yeni Anayasa'nın işçileri olumsuz etkileyecek bir başka boyutu da toplumun kutuplaşmasıdır. Toplumun kutuplaştırarak, halkı inanç ve etnik kökene göre bölerek, "Hayır" diyenleri "terörist, darbeci" diye suçlayarak dayatılan bir Anayasa metninin ülkede ekonomik ve politik istikrarı sağlaması mümkün değildir.

Yolsuzlukların yargıda hesabının sorulmasını engelleyen, "5 yılda bir sandıkta hesap sorarsınız" diye yönetenlerin yolsuzluk dahil her türlü suçuna "cezasızlık" vadeden bir Anayasa'nın geçerli olduğu ülkede, ekonomik krizlerin önlenmesi olanaklı değildir. Son 10 yılın en yüksek resmi işsiz sayısına ulaştığımız, gerçek işsizlik oranının yüzde 20'leri bulduğu bir ülkede ekonomik kriz, yani daha fazla işsizlik ve daha fazla yoksulluk, bir kumar oynayarak göze alınabilir

Sendikal Hakların En Çok Korunduğu/En Az İhlal Edildiği Ülkeler

Siyasal Rejimlere Göre Haftalık Çalışma Süreleri

bir risk değildir. İşsizlik hızla artarken tek bir kişinin “işini” dert eden, milyonların işini tehlikeye sokan bir düzenleme işçiler açısından kabul edilemez.

Bu Anayasa’yı topluma dayatanlar da işsizlik nedeniyle büyüyen, tek kişinin işine odaklanılmasıyla perçinlenen tepkileri görmekte, bu konuda çeşitli adımlar atıyor görüntüsü vermeye çalışmaktadır. İşsizlik Fonu’nda biriken ve işsizlere ödenmeyen paralar, yani işçilerin parası “teşvik” ve “Varlık Fonu” adı altında patronlara peşkeş çekilmekte, bu da istihdam atılımı olarak gösterilmektedir. Böylece işsizlerin tepkisinin referanduma yansması engellenmek istenmektedir. Oysa kurulduğu 2002 yılından bu yana işsizlere sadece 14.3 milyar TL ödeme yapan İşsizlik Sigortası Fonu’ndan bir çırpıda 12 Milyar TL’ye el koyup patronlara vererek işsizlik tabii ki azalmayacaktır. İşsizlik, küçük işletmelerde fiilen çalışmadan eş, dost, akrabanın işe alınmış gibi gösterilmesiyle değil, yatırımlarla azalır. Tek kişinin sözünün yasa, yönetmelik, mahkeme kararı olduğu bir ülkede, o kişinin çok yakın çevresi dışında kimsenin yatırım yapmak istemeyeceği ise açıktır. İşsizliğe karşı yapılacak ilk şey bu Anayasa dayatmasına “Hayır” demektir.

Başkanlık sisteminin işçilere zararlı olduğuna dair tüm bu saptamalarımız dünyadaki örneklerle de doğrulanmaktadır. DİSK-AR’ın siyasi rejimlerine göre temel işçi haklarını ve insani gelişme durumunu inceleyen “Başkanlık ve Parlamenter Rejimlerde İşçi Hakları ve İnsani Gelişme Raporu”nun verileri, başkanlık rejimlerinin işçilere zararlarını ortaya koymaktadır:

- Sendikal hakların en güvencede olduğu ülkelerin yüzde 84’ü parlamenter rejime sahip ülkelerdir. Öte yandan sendikal hakların en ağır biçimde ihlal edildiği ülkelerin yüzde 71’i başkanlık ve yarı başkanlık rejimine sahiptir. Parlamenter rejimlerde ortalama sendikalaşma oranı yüzde 29 iken, başkanlık rejimlerinde yüzde 12 düzeyindedir. Parlamenter rejimlerde işçilerin yarısına yakını, yüzde 48’i, toplu sözleşme kapsamında iken; başkanlık rejimlerinde bu oran neredeyse dörtte bire, yani yüzde 27’ye düşmektedir.

- Başkanlık rejiminde işçiler daha uzun çalışmakta ve “iş kazaları” sonucu daha çok ölmektedir. Başkanlık rejimlerinde ortalama çalışma süresi 42.5 saat iken, parlamenter rejimlerde 37.6 saattir. Başkanlık rejimlerinde ölümlü iş kazası oranları parlamenter rejimlerin iki katından fazladır. Başkanlık rejimlerinde 100 bin işçide ölümlü iş kazası oranı 5.2 iken, parlamenter rejimlerde bu oran 2.4’e düşmektedir.

- Başkanlık rejimlerinin insani gelişme karnesi de zayıftır. Çok yüksek insani gelişme grubundaki ülkelerin yüzde 82’si parlamenter rejime sahiptir. Düşük insani gelişme grubundaki ülkelerin yüzde 88’inde başkanlık ve yarı başkanlık rejimi vardır. Başkanlık rejimlerinde ortalama ömür daha kısadır. Parlamenter rejimlerde doğuştan ortalama ömür beklentisi 76 iken, başkanlık rejimlerinde 67’dir.

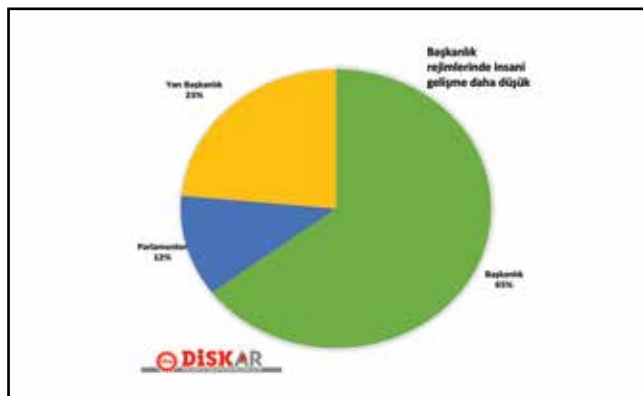
- Başkanlık rejimleri gelir dağılımı açısından daha eşitsizdir: Başkanlık rejimlerinde en yoksul yüzde 20 ile en zengin yüzde 20 arasındaki fark 10 kat iken, parlamenter rejimlerde bu fark 6.7 kata düşmektedir. Başkanlık rejimleri toplumsal cinsiyet açısından da daha eşitsizdir. Başkanlık rejimlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksi iki kat daha yüksektir.

Tüm bu verilerin ışığında söyleyebiliriz ki, emek açısından dünyanın en kötü ülkeleri arasında gösterilen, bir “emek cehennemi” olarak tanımlanan Türkiye’de, tek adam rejimiyle beraber bu cehennemin ateşi harlanacaktır.

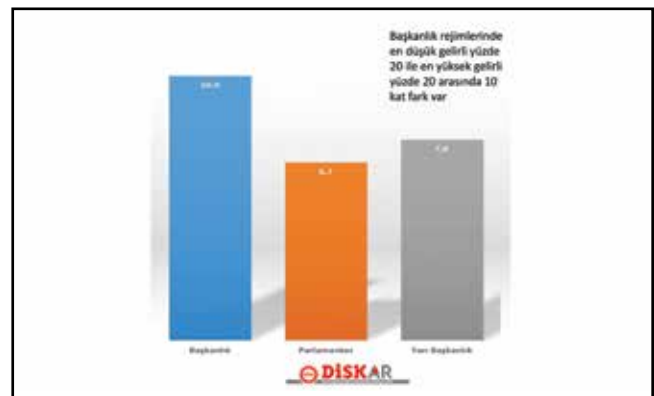
Bu nedenle işçiler açısından “Hayır” yanıtı sadece Anayasa değil, aynı zamanda dünyada ücretler açısından en altlarda olmaya, çalışma saatleri açısından en tepede olmaya “Hayır” demektir. İşçilerin 16 Nisan’daki “Hayır”ı; taşeron işçilerin umuduyla her seçimde oynayıp vaatleri seçimlerden sonra unutmaya, kıdem tazminatını kaldırma planlarına, 15 yılda 17 bin işçinin çalışırken ölmesine “Hayır” demektir. Tek adam rejimine “Hayır” demek, kiralık işçilik adı verilen köle ticaretine, grev yasaklarına ve sendikal olmanın önündeki engellere “Hayır” demektir. Emegin “Hayır”ı işçiler borçlanarak yaşarken zorunlu BES’in dayatılmasına, işçilerin parasının “teşvik” ve “Varlık Fonu” adı altında patronlara peşkeş çekilmesine “Hayır” demektir!

Referandum işçi sınıfının bu gidişe bir dur demesi için önemli bir eşiktir. 16 Nisan’daki Anayasa değişikliği referandumunda işçiler için tercih bir parti veya lider olmayacak, mesele işçilerin hakları, mesele memleket meselesi olacaktır.

Unutulmamalıdır ki anayasalar bir toplumsal sözleşmedir. Toplumun büyük çoğunluğu ücret gelirleriyle yaşarken, işçilerin haklarını içermeyen bir anayasa kabul edilemez. İşçilerin taleplerinin olduğu bir anayasa için ise işçi sınıfının, toplumsal politik bir özne olarak gücünü göstermesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bugüne kadar tek bir partide birleşemeyen işçiler, haklarını korumak için birleşip “Hayır” diyerek gücünü gösterebilir. İşçiler gücünü gösterdiğinde bu ülkede artık hiçbir iktidar, işçilerin haklarına, işçilerin taleplerine kayıtsız kalamayacaktır. ■

En Düşük İnsani Gelişme Düzeyine Sahip Ülkeler

Siyasal Rejimlere Göre Gelir Eşitsizliği